

Prof. dr. sc. Željko Tanjić,
rektor Hrvatskoga katoličkog sveučilišta

Vijeće za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima
Akademik Zvonko Kusić, predsjednik

Zagreb, 28. veljače 2018.

Predmet: Izdvojeno mišljenje o dvodijelnom dokumentu „Temeljna polazišta i preporuke / O posebnom normativnom uređenju simbola, znakovlja i drugih obilježja totalitarnih režima i pokreta“

Predstavljenim dokumentima, Vijeće za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima, po mome sudu, ne udovoljava temeljnim zadaćama iz Odluke o osnivanju, osobito onima koje se odnose na davanje sveobuhvatnih preporuka za suočavanje s prošlošću. Bez takvog sveobuhvatnog pristupa, koji podrazumijeva sustavna istraživanja, utvrđivanje činjenica o naravi i posljedicama i ustaškog i komunističkog režima, promicanje društvenog dijaloga na temelju utvrđenih činjenica, odnosno istine, nije moguće istinsko suočavanje s posljedicama vladavine totalitarnih režima. Upravo suprotno, u tom slučaju priča o suočavanju služi samo nastavku ideološko-političke bitke za „ljepšu“ istinu i potiče nove sukobe. U istom smjeru vodi i pre naglašavanje značaja normativnog reguliranja simbola totalitarnih režima.

U slučaju prihvaćanja ovog dvodijelnog dokumenta, Vijeće za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima tim će dokumentima dati novi vijek trajanja staroj ljevičarskoj tezi kako je komunizam, uz sve totalitarne manjkavosti, ipak prihvatljiviji od fašizma. Takva teza je nepovijesna, nedokaziva i, u hrvatskom slučaju, potpuno neprikladna.

U hrvatskom se Ustavu NDH ne priznaje, a ZAVNOH priznaje kao jedno od povijesnih stanja koja dokazuju povijesni kontinuitet hrvatske državnosti. Time se suvremena Hrvatska drastično i definitivno obračunala s režimom NDH, jer mu je, zbog kolaboracije s nacifašizmom, zaniijekala upravo ono zbog čega je ona i nastala – stvaranje slobodne i samostalne hrvatske države. O tome dalje i ne treba raspravljati, nego se diviti hrvatskom Ustavu koji je odbacio NDH, usprkos povijesnoj težnji hrvatskoga naroda za slobodnom i samostalnom državom. Isto tako, komunizam je odbačen u Ustavu RH! U preambuli Ustava, u onoj istoj u kojoj je prihvaćen ZAVNOH među dokaze povijesne državnosti „nasuprot“ stvaranju NDH, odbačen je i komunistički sustav jer hrvatski Ustav kaže: „...na povijesnoj prekretnici odbacivanja komunističkog sustava.“

Hrvatski Ustav je odbacio komunistički sustav, a netko ipak traži da ostanu komunistički simboli? Pa po čemu je onda taj sustav odbačen? Koja je onda logika zadržavanja komunističkih simbola? Odbačen politički, ekonomski, društveni i svaki drugi komunistički sustav, a simboli ostaju. Zašto?

Kojom logikom? Budući da je komunistički sustav osuđen u Europi i u Hrvatskoj, simboli toga sustava ne mogu se upotrebljavati u demokratskom društvu.

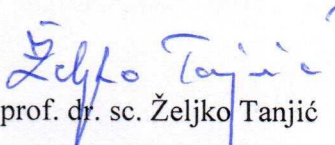
Hrvatsku ne obvezuje praksa zapadnih zemalja EU-a, jer one nisu prošle kroz povijesno iskustvo komunizma koji je u Hrvatskoj bio na vlasti punih četrdeset i pet godina. Kolikogod je ustaštvo negativno djelovalo na hrvatsko društvo, ne samo zbog svojih brutalnosti, nego i zbog kompromitiranja hrvatske borbe za slobodu i nezavisnost, nema nikakve dvojbe da je materijalistički, represivni i pseudosocijalni komunistički poredak najviše odgovoran za nazadovanje hrvatskog društva i njegovu sporu obnovu u proteklih dvadeset i osam godina tranzicije. Zato uporaba crvene zvijezde u Francuskoj i Italiji ne može imati jednako značenje ili iste posljedice kao u Hrvatskoj.

Minimalna zadovoljština što se nudi zabranom „velikosrpskih simbola“ i legalizacijom „ZDS“ u grbu HOS-a samo naglašava logiku dvostrukih mjerila i jednostrukog otvaranja starih rana. Ne samo da Hrvatska nije prošla kroz dekomunizaciju, ne samo da nije sprovedena lustracija, ne samo da još uvijek nemamo pouzdanih znanstvenih vodiča u sve aspekte komunističke diktature, nego se stvara dojam da svaki put kad je Hrvatska na rubu osvješćenja o naravi komunističkog totalitarizma, netko podmetne leđa da se proces prekine i usmjeri neplodnim stranputicama.

U hrvatskom slučaju postoji samo jedno rješenje glede simbola i tumačenja totalitarnih režima – puna sloboda korištenja i rasprave. Hrvatski narod nije nedorastao da, na osnovi vlastitih iskustava, ne bi mogao procijeniti tko je u pravu, a tko u krivu kad je riječ o sučeljavanju s prošlošću. Oni koji bi slobodu dijelili na komadiće, uspjeli će samo u tome što će proizvesti nove runde ideoloških sukoba – jednu vrstu verbalnog građanskog rata. Ne bi bilo dobro kad bi naš narod zaključio da je to prikrivena želja onih koji donose ovakve prijedloge.

Iz ovih, kao i iz drugih razloga koje ovdje ne navodim, ne slažem se s prijedlogom završnog dvodijelnog dokumenta Vijeća i ne mogu mu dati svoj glas. Zalažem se, poput drugih kolegica i kolega, da ne bude zabrana, da radimo na edukaciji, znanstvenim istraživanjima i svim drugim oblicima razotkrivanja mehanizama djelovanja totalitarnih i nedemokratskih režima kako bismo kroz istinu o njima mogli doći do društvene katarze i pomirenja i tako omogućiti hrvatskom društvu novi zamah u njegovom razvoju. To se posebice odnosi na razdoblje komunizma koje je i dalje neistraženo i čiji su nedemokratski i totalitarni korijeni i ishodi i dalje često prikrivani.

S poštovanjem,

prof. dr. sc. Željko Tanjić